

Valmiussuunnitelman yleisen osan ja toimialojen valmiussuunnitelmien päivittäminen

Kaupunginhallitus 18.05.2026 § 202

Valmistelija

Kehittämispäällikkö Jussi Järvenpää

Suomalaisen yhteiskunnan kriisinsietokyky perustuu kokonaisturvallisuuden toimintamallin mukaisesti kykyyn ylläpitää yhteiskunnan elintärkeät toiminnot viranomaisten, elinkeinoelämän, järjestöjen ja kansalaisten yhteistyönä kaikissa olosuhteissa. Kokonaisturvallisuuden toimintamalli on esitelty Yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa (YTS2025, valtioneuvoston julkaisuja 2025:1).

Ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa (valtioneuvoston julkaisuja 2024:33) todetun mukaisesti Suomen turvallisuuden takaaminen edellyttää luovimista nopeasti muuttuvassa ja vaikeasti ennakoitavassa globaalissa toimintaympäristössä, jota leimaavat monipuolistuvat turvallisuusuhkat, lisääntynyt strateginen kilpailu ja vastakkainasettelu sekä ilmastonmuutos. Kansallisen riskiarvion 2023 (sisäministeriön julkaisuja 2023:4) mukaan Euroopan ja Suomen turvallisuustilanne on vakavampi ja vaikeammin ennakoitavissa kuin kertaakaan kylmän sodan jälkeen. Perinteisten sotilaallisten uhkien rinnalle on tullut uhka hybridivaikuttamisesta ja laaja-alaisesta vaikuttamisesta. Suomen ja koko Euroopan turvallisuus- ja toimintaympäristö on muuttunut Venäjän hyökättyä Ukrainaan. Yhteiskunta on digitalisaation vuoksi aiempaa haavoittuvaisempi myös niin tahattomille kuin tahallisesti aiheutetuille kybertoimintaympäristön sekä tieto- ja viestintätekniisten järjestelmien toimivuuden häiriöille.

Valmiuslainsäädännöllä pyritään varmistamaan väestön turvallisuus ja elinmahdollisuudet sekä yhteiskunnan toimivuus poikkeusoloissa. Valmiuslain mukaan valtioneuvoston, valtion hallintoviranomaisten, valtion itsenäisten julkisoikeudellisten laitosten, muiden valtion viranomaisten ja valtion liikelaitosten sekä kuntien, kuntayhtymien ja muiden kuntien yhteenliittymien tulee valmiussuunnitelmin ja poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan etukäteisvalmisteluin sekä muilla toimenpiteillä varmistaa tehtäviensä mahdollisimman hyvä hoitaminen normaaliajan häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Tämän tarkoituksen saavuttamiseksi poikkeusoloissa saatetaan tarvita viranomaisten poikkeuksellisia lisätoimivaltuuksia. Lisätoimivaltuuksilla tarkoitetaan toimivaltuuksia, joita viranomaisille annetaan poikkeusoloissa valmiuslain nojalla niillä jo normaalioloissa sektorilainsäädännön perusteella olevien toimivaltuuksien lisäksi.

Valmiussuunnittelu on etukäteen tapahtuvaa suunnittelua, minkä tarkoituksena on kaupungin elintärkeiden toimintojen turvaaminen kaikissa olosuhteissa. Tavoitteena on ennaltaehkäistä häiriö- ja

kriisitilanteiden syntyminen, luoda edellytyksiä tilanteen hallintaan ja seurausten minimoimiseen sekä mahdollistaa toiminnan nopea toipuminen normaalitilanteeseen. Valmiussuunnitelma on keskeinen osa kaikkien organisaatioiden varautumista niin normaaliolojen häiriötilanteita kuin poikkeusoloja varten.

Valmiuslain kokonaisuudistusta valmistelleen työryhmän mietinnössä valmiussuunnitelman vähimmäissisällöksi esitetään kuvaus 1. asianmukaisista toimintamalleista varautumisvelvollisen toimintaedellytysten ja sen lakiin perustuvien tehtävien mahdollisimman häiriöttömän toiminnan turvaamiseksi vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa; 2. valmiuslain toimivaltuuksien käyttöönotosta aiheutuvista velvoitteista; häiriötilanteen hallinnan vaatimista sisäisistä vastuujärjestelyistä ja viestinnän menettelyistä sekä tarpeellisista yhteydenpito- ja yhteistyötahoista. Varautumisvelvollisen on pyrittävä tunnistamaan toimintansa häiriöttömyyttä vakavasti vaarantavat uhat ja arvioimaan niiden aiheuttamat riskit tehtäviensä hoitamiseksi ja huolehdittava toiminnassaan asianmukaisista hallintatoimenpiteistä riskien toteutumisen ehkäisemiseksi ja niiden vaikutusten vähentämiseksi. Riskiarvio on pidettävä ajantasaisena (Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 2025:50).

Valmiussuunnitelman yleiseen osaan on koottu koko kuntakonsernia koskevat yleiset linjaukset ja toimintaperiaatteet toimialoilla noudatettaviksi sekä merkittävimmät kaupunkikonsernia koskevat uhkatilanteet ja riskit.

Valmiussuunnitelman yleinen osa koostuu kolmesta kokonaisuudesta: 1. strateginen valmiussuunnitelma, varautuminen häiriötilanteisiin, 2. operatiivinen valmiussuunnitelma, häiriötilanteen hallinta ja 3. poikkeusolojen valmiussuunnitelma, varautuminen poikkeusoloihin.

Valmiussuunnitelman yleinen rakenne perustuu Pelastusopiston suunnitteluohjeeseen kuitenkin huomioon ottaen Kokkolan kaupungin erityispiirteet sekä toimintaympäristön.

Kaupunginjohtaja

Kaupunginhallitus päättää

1. käynnistää Kokkolan kaupungin valmiussuunnitelman yleisen osan päivitystyön ja joka tuodaan päätettäväksi kesäkuun 2026 loppuun mennessä.
2. antaa toimialoille, liikelaitokselle ja keskeisille konserniyhtiöille tehtäväksi omien valmiussuunnitelmiansa tarkistamisen.
3. suunnitelmat tuodaan kaupunginhallituksen hyväksyttäväksi syyskuun 2026 loppuun mennessä.

Päätös

Kaupunginhallitus hyväksyi päätösesityksen.

Valmistelija

Kehittämispäällikkö Jussi Järvenpää

Kaupunginhallitus käynnisti 18.5.2026 § 202 kaupungin valmiussuunnitelman yleisen osan päivittämisen.

Valmiussuunnitelman yleisen osan päivitys hyväksyttiin viimeksi vuonna 2022. Muutokset toimintaympäristössä mm. hyvinvointialueiden perustaminen ja globaalien turvallisuushkien voimistuminen ovat nopeuttaneet valmiussuunnitelmien päivittämisen tarvetta. Aiempiin suunnitelmiin verrattuna suunnitelmassa korostetaan ennakoivaa suunnittelua ja arviointia jatkuvana prosessina. Suuremman huomion saa valmiuslain lisätoimivaltuudet ja niiden käyttämiseen varautuminen.

Kaupunginhallitus 16.2.2026 § 69 antanut erikseen lausunnon valmiuslain kokonaisuudistukseen liittyen. Nyt käsiteltävänä olevassa valmiussuunnitelman yleisen osan päivittämisen yhteydessä on osaltaan pyritty ottamaan huomioon lakiluonnoksessa esiin nostetut kokonaisuudet. Selvää on, että valmiussuunnitelman yleistä osaa tulee vielä tarkentaa mikäli lopullisessa valmiuslaissa annetaan sellaisia määräyksiä, jotka tätä erikseen edellyttävät. Lakiluonnoksessakin korostuivat ennakoiminen, riskienhallinta sekä eri toimijoiden yhteistyö. Näitä elementtejä on pyritty nostamaan esiin päivitettyssä suunnitelmassa.

Valmiussuunnitelman yleisessä osassa on erikseen kuvattu johtamisjärjestelmään ja vastuisiin sekä velvollisuuksiin liittyviä tilanteita. Todetaan, että kaupungin hallintosäännön 6 luvussa on erikseen määräyksiä toimivallasta poikkeusoloissa ja normaaliolojen häiriötilanteissa, joita ei yksittäisessä suunnitelmassa voida kuitenkaan ohittaa.

Liite A

Valmiussuunnitelman yleinen osa

Kaupunginjohtaja

Kaupunginhallitus päättää hyväksyä valmiussuunnitelman yleisen osan.

Päätös